

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

Transfeminiinit ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2024-2027.

Suomalaisena valtakunnallisena ammatillisena transnaisten ja transfeminiinien sekä kaikkien transihmisten ja sateenkaarivähemmistöjen yhtäläisiä oikeuksia ajavana järjestönä Transfeminiinit ry toimittaa oheisen lausunnon ja lausuu asiassa seuraavaa.

Transfeminiinit ry toteaa, että hallituksen luonnos tasa-arvo-ohjelmaksi sisältää sinänsä kannatettavia tavoitteita ja toimenpiteitä. Pidämme myös tärkeänä, että tasa-arvo-ohjelmassa huomioidaan sukupuolivähemmistöt. Valitettavasti monet sateenkaarivähemmistöihin ja sukupuolivähemmistöihin liittyvät kirjaukset ovat hyvin pintapuolisia, ylimalkaisia ja hyvin yleisellä tasolla. Mitään konkreettisia toimenpiteitä sateenkaarivähemmistöjen ja sukupuolivähemmistöjen aseman parantamiseksi ja syrjinnän purkamiseksi ei tasa-arvo-ohjelmassa ole. Tasa-arvo-ohjelmasta puuttuu selkeä sateenkaaripoliittinen ohjelma, jonka avulla sateenkaarivähemmistöjen asemaa voisi kehittää hallinnonaloja läpileikkaavasti. Sateenkaarijärjestöt ovat vaatineet sateenkaaripoliittista toimenpideohjelmaa jo vuosia eikä sitä ehdoteta myöskään tässä tasa-arvo-ohjelmassa, vaikka siinä on esityksiä muista toimenpideohjelmista.

Tasa-arvo-ohjelma ei myöskään huomioi sateenkaari- ja sukupuolivähemmistöjen moninaisuutta ja ohjelma sivuuttaa esimerkiksi muunsukupuoliset ja intersukupuoliset täysin.

Haluamme muistuttaa, että monet tasa-arvo-ohjelmassa esiin nostetut toimenpiteet ja tavoitteet ovat hallituksen jo hallitusohjelmassa ilmaisemia tavoitteita tai hallituksen rasisminvastaisessa toimenpideohjelmassa lausuttuja tavoitteita. Tasa-arvo-ohjelma itsessään tuo hyvin vähän uusia toimenpiteitä tasa-arvon parantamiseksi. Tämä luo mielestämme tasa-arvotyöstä ja sen laajuudesta vääristyneen kuvan, jos muuten jo valmisteilla hallitusohjelman tai toimenpideohjelman perusteella suunniteltuja toimenpiteitä esitetään tasa-arvo-ohjelmassa uusina toimenpiteinä. Tasa-arvo-ohjelmaa ei myöskään voi luonnehtia erityisen kunnianhimoiseksi.

Tasa-arvo-ohjelmaan liittyy useita perustavanlaatuisia ongelmia, joihin Transfeminiinit ry haluaa lausunnossaan ottaa kantaa. Tasa-arvo-ohjelman merkittävä ja olennainen puute on se, että siinä on seksuaali- ja erityisesti sukupuolivähemmistöt jätetty hyvin pieneen osaan, voisi sanoa, että sivulauseeseen. Tämä on selkeästi tasa-arvolain hengen ja tarkoituksen vastaista.

Tasa-arvolain soveltamisessa sukupuolivähemmistöjen aseman parantaminen ja syrjinnän purkaminen tulisi olla keskeisessä roolissa. Sukupuolivähemmistöjen asema kuulu tasa-arvolain ytimeen. Tämä ei hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa toteudu millään tasolla, sillä sukupuolivähemmistöjen aseman parantamiseksi tasa-arvo-ohjelmassa ei ole yhtään konkreettista toimenpidettä, tavoitetta tai päämäärää. Sukupuolivähemmistöt mainitaan tasa-arvo-ohjelmassa ylimalkaisesti, mutta mitään sukupuolivähemmistöjen tasa-arvoa edistäviä tai syrjintää purkavia tavoitteita tai toimenpiteitä ei tasa-arvo-ohjelmassa ole.

Transfeminiinit ry toteaa, että valitettavasti hallituksen tasa-arvo-ohjelma noudattaa hallituksen jo hallitusohjelmassa omaksumaa linjaa siitä, että hallitus ei tule tällä hallituskaudella millään tavalla parantamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa tai purkamaan sateenkaarivähemmistöön kohdistuvaa syrjintää ja häirintää. Tasa-arvo-ohjelma ei millään tavalla edistä sukupuolivähemmistöjen tasa-arvoa.

Erittäin merkittävä puute tasa-arvo-ohjelmassa on resurssien puute. Tasa-arvo-ohjelmassa ehdotetuille toimenpiteille ei ole ministeriötasolla osoitettu minkäänlaisia resursseja tai määrärahoja eli hallitus olettaa ministeriöiden selviytyvän tasa-arvo-ohjelman toteuttamisesta ja täytäntöönpanosta täysin ilman ohjelman toteuttamiseen ja täytäntöönpanoon kohdennettuja resursseja. Tämä antaa vahvasti sen kuvan, että hallituksella ei ole tosiasiallista tahtotilaa tasa-arvo-ohjelman toteutukselle, vaan että tasa-arvo-ohjelma on vaarassa jäädä julistuksenluontoiseksi esitykseksi, koska sen toteuttamiseen ei ole ministeriötasolla ohjattu resursseja.

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Koulutuksen tasa-arvoa koskeva osio tasa-arvo-ohjelmassa on merkittävässä ristiriidassa hallituksen muiden toimien kanssa. Sivulla kaksi todetaan seuraavaa: ” Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta edistää tasa-arvoa ja tehdä tasa-arvosuunnitelma säädetään tasa-arvolaissa (609/1986) ja yhdenvertaisuuden edistämisestä ja yhdenvertaisuussuunnitelmista yhdenvertaisuuslaissa.”

Tämä on varsin erikoista, koska elokuussa lausuntokierrokselle tuotiin lakiesitys, jolla juuri tästä varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelman teosta hallitus haluaa luopua. Herää kysymys, eikö tasa-arvo-ohjelman laatijat ole ajan tasalla hallituksen lakiesityksistä vai miksi tasa-arvo-ohjelmassa määritellään edistettäväksi sellaisia toimenpiteitä, jotka hallitus on toisella esityksellä esittänyt luovuttavaksi. Tällainen ristiriita tasa-arvo-ohjelman ja hallituksen muiden esitysten välillä antaa todella huonon kuvan hallituksen tasa-arvopyrkimysten merkityksestä.

Transfeminiinit ry on erittäin huolissaan siitä, että tasa-arvo-ohjelman koulutusosiossa on täysin sivuutettu sateenkaarinuoret ja erityisesti sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret. Kouluterveyskyselyn perusteella sateenkaarinuoret kokevat muihin nuoriin verrattuna useammin kiusaamista. Tasa-arvoa ei voi koulussa edistää, ilman, että puututaan koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan ja erityisesti eri vähemmistöjen kohtaamaan kiusaamiseen ja väkivaltaan (THL kouluterveyskyselyt 2017,209,2023). Transfeminiinit ry ehdottaa, että tasa-arvo-ohjelmaan lisätään toimenpiteitä, joilla vahvistetaan sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten tasa-arvoa koulutuksessa ja ehkäistään sukupuolivähemmistöön koulutuksessa kohdistuvaa kiusaamista ja kouluväkivaltaa.

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Valitettavasti työelämää koskevassa osiossa korostuu sama ongelma, joka läpileikkaa koko tasa-arvo-ohjelman: sukupuolivähemmistöjen sivuuttaminen.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvat naiset kokevat cis-sukupuolisiin naisiin verrattuna selvästi enemmän syrjintää työelämässä (Pohjoismainen transyöllisyys selvitys 2024, NIKK/ Göteborgin yliopisto). Transnaisten syrjintä on vakava ongelma työmarkkinoilla ja työelämässä eikä hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa edes viitata tähän transnaisten kokemaan syrjintään tai sen purkamiseen millään tavalla.

Tasa-arvon vahvistamiseen työelämässä sekä työn ja perheen yhteensovittamisessa sateenkaariperheet sekä sateenkaariperheiden asema tulisi ottaa huomioon. Nyt tasa-arvo-ohjelma sivuuttaa täysin sateenkaariperheet.

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Neljännän osan perustelut seksuaalisen häirinnän ja häirinnän osalta ovat harhaanjohtavat. Tasa-arvo-ohjelmassa viitataan hyvin lyhyesti sukupuolivähemmistöihin ja todetaan myös sukupuolivähemmistöjen kokevan häirintää. Tämä pitää toki paikkansa, kaikki sukupuolet ja sukupuoli-identiteetit kokevat häirintää. Tämä antaa kuitenkin häirinnästä ja syrjinnästä harhaanjohtavan kuvan. Sukupuolivähemmistöt kokevat huomattavasti enemmän häirintää kuin cis-sukupuoliset. Tämä on todistettu useissa niin järjestöjen tekemissä kyselyissä ja tutkimuksissa kuin EU perusoikeusviraston (FRA) HLBTI-tutkimuksissa (2021,2023). Näistä selvityksistä ilmenee, että erityisen haavoittuvassa asemassa häirinnän osalta ovat transfeminiinin identiteetin omaavat henkilöt sekä transnaiset.

Demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnassa osiossa on hyvin huomioitu vihapuheen aiheuttama uhka demokratialle. Polarisatiota käsittelevässä osassa tasa-arvo-ohjelmaa on sivuutettu antigender-liikkeen propagandan vaikutus niin vihapuheen lisääntymiseen kuin yhteiskunnan ja erityisesti yhteiskunnallisen keskustelun polarisoitumisen taustalla. Myös Suomessa antigender-liikkeen propaganda on lisääntynyt ja sitä levittää puheissaan myös joidenkin hallituspuolueiden edustajat, jopa ministerit. Tasa-arvo-ohjelmassa on välttämätöntä huomioida kansainvälinen antigender-liikehdintä ja sen rantautuminen Suomeen. Antigender-liikkeen tavoitteena on kaventaa naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sateenkaarivähemmistöjen oikeuksia.

Samassa osiossa todetaan, että ”sukupuolivähemmistöjen osallisuuden ja syrjäytymisen kokemuksista Suomessa ja kansainvälisesti tarvitaan vielä lisää tietoa.” Transfeminiinit ry pitää tätä erikoisena lausumana, koska tällaista tietoa on suomalaisilla sateenkaarijärjestöillä jo runsaasti. Koska hallitus on sivuuttanut lähes kaikessa toiminnassaan sateenkaarivähemmistöt ja sateenkaarijärjestöt, on selvää, että hallitukselle syntyy kuva, ettei tällaista tietoa ole tarjolla. Toki sitä varmasti tarvitaan myös lisää, mutta tällaista tietoa on jo runsaasti. Sitä ei vain ole haluttu hyödyntää.

Transfeminiinit ry järjestää juuri näistä teemoista koulutusta ja tarjoaa niitä mielellään myös tasa-arvo-ohjelman parantamisen ja toimeenpanon tueksi. Lisäksi Transfeminiinit ry ilmoittaa olevansa mielellään mukana tasa-arvo-ohjelman sivulla 19 mainitussa hankkeessa. Sivulla 19 todetaan seuraavaa: ”Tasa-arvo- ja HLBTI-ministerineuvoston sektorilla toteutetaan puheenjohtajuusvuonna hanke, jonka tavoitteena on tukea sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten hyvinvointia ja kehittää heihin liittyvää julkista tiedonkeruuta Pohjoismaissa. Hanke sisältää tutkimuskonferenssin, alan tutkijoiden ja asiantuntijoiden verkostoitumista sekä konferenssiraportin tekemisen. THL vastaa hankkeen toteutuksesta.” Erikoista hankkeen toteuttamisen osalta on se, että THL on lakkauttanut tasa-arvoyksikön, jonka tehtäviin tällaiset hankkeet kuuluvat ja myös se, että hankkeen rahoitus ei ole Suomen tulo- ja menoarviosta vaan Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituksesta.

Haluamme kuitenkin tuoda esiin, että sukupuolivähemmistöjen tasapuolisen osallisuuden takaamisen osalta ei voida pitää riittävänä yksin sitä, että Suomi toimii puheenjohtajana Pohjoismaiden ministerineuvostossa, jossa mahdollisesti tehdään toimenpiteitä sukupuolivähemmistöjen oikeuksien ja tiedonkeruun edistämiseksi. Toimenpiteitä on tehtävä myös kansallisella tasolla sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän tunnistamiseksi, siihen puuttumiseksi ja sen ehkäisemiseksi.

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Transfeminiinit ry pitää tärkeänä, että tasa-arvo-ohjelmassa on oma kappale naisiin kohdistuvan väkivallan ja muun väkivallan ehkäisemisestä. Pidämme kuitenkin valitettavana, että kappaleessa on täysin sivuutettu sukupuolivähemmistöt ja erityisesti transnaiset. Kuten edellä kohdissa 3 ja 4 on todettu, monissa tutkimuksissa ja kyselyissä osoitettu, että erityisesti transnaiset kokevat cis-naisiin verrattuna useammin väkivaltaa ja häirintää. Väkivallan vastaisessa tasa-arvotyössä tulisi huomioida kaikki erityisen haavoittuvassa asemassa olevat naiset, myös transnaiset.

Tasa-arvo-ohjelman naisiin kohdistuvassa, lähisuhde sekä muu väkivaltaosuudessa tulisi mainita transnaiset erityisenä riskiryhmänä sekä tämän riskiryhmän erityistarpeet tukipalveluiden ja oikeusavun suhteen.

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Kuten tasa-arvo-ohjelmassa on mainittu, vuonna 2025 Suomi toimii Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana. Pääministereiden hyväksymä yhteinen visio Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä ohjaa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaa. Yksi pääteema on HLBTI-ihmisten hyvinvointi. Transfeminiinit pitää tätä teemavalintaa erinomaisena ja on mielellään tämän teeman osalta puheenjohtajuuskauden valmistelussa ja toteutuksessa.

Osiassa ”Sukupuolten tasa-arvo ulko- ja turvallisuuspolitiikassa” on kirjattu hyviä tavoitteita sukupuolen moninaisuuden huomioimiseksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tämä ei valitettavasti toteudu tällä hetkellä Suomen ulkopoliittisessa linjassa. Ministeri Ville Tavio on ministerikautensa aikana antanut useita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä halventavia lausuntoja ja kommentteja. Lisäksi ministeri Tavion päätöksellä Suomi jäi Ukrainan jälleenrakennuksen tasa-arvoliittoutuman ulkopuolelle, koska liittouman tavoitteissa oli mainittu sateenkaarivähemmistöjen tukeminen.

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

Suomalaisessa yhteiskunnassa on vielä laajasti rakenteellista syrjintää, mitä voidaan ehkäistä vain rakenteita muuttamalla. Tasa-arvo-ohjelman viimeinen kappale esitteli sinänsä hyviä ohjelmia ja toimenpiteitä. Kuitenkin jälleen kerran tasa-arvo-ohjelma sivuuttaa sukupuolivähemmistöt. Mikäli yhteiskunnan intentionaalisia rakenteita haluaan muuttaa, tulee tässä muutostyössä huomioida kaikki vähemmistöt. Kuten olemme jo aiemmin lausunnossamme tuoneet esiin, tosiasiallista tasa-arvoa ei voida saavuttaa, jos tasa-arvotyön ulkopuolelle suljetaan sukupuolivähemmistöt. Tämä koskee yhteiskunnan institutionaalisten rakenteiden muuttamista tasa-arvoisemmaksi.

Transfeminiinit pitää tasa-arvo-ohjelmaa kokonaisuutena pintapuolisena, huonosti resursoituna sekä puutteellisena siltä osin kuin tasa-arvo-ohjelmassa on sivuutettu sukupuolivähemmistöt. Haluamme lausuntomme lopuksi korostaa sitä, että tasa-arvotyö tarvitsee mukaan kaikki, myös sukupuolivähemmistöt. Vain ottamalla kaikki mukaan tasa-arvotyöhön voimme luoda tasa-arvoista yhteiskuntaa. Myös tasa-arvolaki vaatii sukupuolivähemmistöjen huomioimista keskeisenä osana tasa-arvotyötä. Siksi pidämme erittäin valitettavana, että tasa-arvo-ohjelma tällä tavalla sivuuttaa tasa-arvotyön kannalta yhden keskeisimmän vähemmistöryhmän. Tasa-arvo-ohjelmasta puuttuu selkeät toimenpiteet, tavoitteet ja mittarit siitä, miten sateenkaarivähemmistöt huomioidaan tasa-arvotyössä.

Ehdotamme, että tasa-arvo-ohjelmaan lisätään selkeitä ja konkreettisia toimenpiteitä sateenkaarioikeuksien parantamiseksi. Ehdotamme lisäksi sateenkaaripoliittisen toimintaohjelman laatimista. Lisäksi vaadimme, että kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset turvataan riittävällä rahoituksella. Tasa-arvo-ohjelmassa on useita kohtia, joissa viitataan yhteistyöhön kansalaisjärjestöjen kanssa. Samalla hallitus kuitenkin suunnittelee merkittäviä leikkauksia kansalaisjärjestöjen rahoitukseen. Mikäli hallitus aidosti haluaa osallistaa kansalaisjärjestöt tasa-arvotyöhön, tulee kansalaisjärjestöjen rahoitus ja toimintaedellytykset turvata

Levoniemi Maarit
Transfeminiinit ry